

Memòria de la xarxa d'oficines del CITE a Catalunya – 1r semestre de 2016

A) Assessorament legal en matèria d'estrangeria i mobilitat internacional

1. Visites / usuaris / consultes

Durant el primer semestre de l'any 2016, les oficines del CITE a Catalunya han rebut **8.760 visites**. Això ha comportat que s'hagin atès **6.422 persones**, que han plantejat **15.840 consultes**. La mitjana de **visites per persona** ha estat d'**1,36** i la de **consultes per visita** de **1,80**.

Si ho comparem amb el primer semestre de l'any anterior, observem un **important increment en el nombre de visites, usuaris i consultes (24 %, 12,5 % i 22,2% respectivament)**, que posa de manifest la utilitat del servei, però també la preocupació entre la població estrangera dels efectes de la crisi econòmica, com veurem més endavant.

2. Gènere

Pel que fa a la distribució per gènere, s'observa un manteniment del nombre de **dones ateses** respecte al primer semestre del 2015, que se situa en el **58,2 %** del total de persones ateses. Volem destacar que en la seva immensa majoria es tracta de dones amb un projecte migratori propi i no de dones reagrupades, especialment en el cas de les dones que provenen d'Amèrica Llatina

3. Principals països d'origen

El cinc primers països per nombre de persones ateses són el **Marroc (14,3 %)**, **Bolívia (7,8 %)**, **Colòmbia (6,3 %)**, **Hondures (5,9 %)** i **Veneçuela (5,1 %)**. Tanmateix, si tenim en compte el conjunt de

persones originàries de països llatinoamericans, aquestes representen més del 50 % del total de persones ateses

En relació amb el primer semestre del 2015, es mantenen els dos primers països i s'observa una variació en l'ordre dels dos següents.

La major presència de persones procedents de països llatinoamericans també explica el major pes de dones ateses des de fa uns anys. Així, podem veure com el **73 % de les persones ateses** enguany de **Bolívia han estat dones**, com també ho han estat el **79 % de les d'Hondures** o el **64 % de les de Colòmbia** i el **65 % de Veneçuela**. En canvi, aquest percentatge baixa al 49 % en el cas del Marroc.

4. Tipus de consulta

Les principals consultes realitzades per les persones ateses a les nostres oficines han estat la **renovació d'autoritzacions de residència (15,6 %)**, les **targetes comunitàries (14,5 %)**, l'**arrelament social (13,2 %)**, les **renovacions de les autoritzacions de treball (10,3 %)**, el **reagrupament familiar (9,3 %)** i **nacionalitat (7,1 %)**.

En relació amb la memòria del primer semestre de l'any 2015, s'observa un manteniment de la tipologia de les consultes vinculades a la crisi econòmica. En aquest sentit, els efectes de la crisi i l'increment de l'atur estan clarament darrera de l'elevat nombre de les consultes sobre les renovacions, ja que moltes persones no disposen de contracte de treball o no han cotitzat el mínim requerit per poder renovar les seves autoritzacions de treball.

Però el més important és el manteniment d'un nombre elevat de consultes sobre l'arrelament social, que posen de manifest l'existència d'un nombre important de persones que porten més de 3 anys en situació irregular i que ja podrien acollir-se a aquest procediment de regularització. D'altra banda, també convé destacar

les dificultats que comporta la situació actual per aconseguir un contracte de treball, requisit indispensable per poder acollir-se a aquest procediment.

D'altra banda, apareix amb força les demandes vinculades a l'expedició de targetes de familiars de comunitaris, que ja va començar a prendre força l'any anterior i que està vinculat a un enduriment de les condicions per obtenir aquestes autoritzacions.

De la mateixa manera, l'increment de demandes sobre l'obtenció de la nacionalitat està vinculat a la reforma dels mecanismes per accedir a la nacionalitat espanyola per residència que va entrar en vigor el darrer any.

5. Situació legal

En el primer semestre del 2016 s'observa un **increment de la irregularitat** respecte a l'any 2015, que passa del 43,3 % al **44,7 % al 2016**. Aquest increment, que s'inicia ja en anys anteriors, segurament està vinculat a les dificultats de moltes persones per renovar les seves autoritzacions a causa de la crisi.

Per països de procedència, **el Marroc és el primer país** en el total de persones en situació irregular (**el 10,8 %**), **seguit de Veneçuela (7,2 %)**, **Hondures (7,2 %)**, **Colòmbia (el 7,1 %)** i **Bolívia (5,3 %)**.

6. Situació laboral

Enguany s'ha mantingut la reducció del nombre de persones que treballen respecte els anys anteriors: **així s'ha passat del 48,6 % de les persones ateses que treballaven al primer semestre del 2015 al 47,1 % al 2016**.

Per sectors, s'observa una reducció del pes del servei domèstic, que passa del 44,6 % al 40,8 %, seguit dels altres serveis, que incrementa

el seu percentatge fins al 23,4 %, i l'hostaleria que és manté prop d'un 14 %.

En relació amb l'any passat, s'observa **un lleu increment del percentatge d'homes que no treballen, que passa del 56,9 % al primer semestre del 2015 al 58 % al 2016**. Per contra i pel que fa a les dones, tot i que l'atur és una mica més baix que entre els homes, en relació amb el 2015 s'observa un lleuger però continuat increment: del 47,3 % de dones que no treballava al 2015 es passa al 49,3 % al 2016.

La caiguda d'ocupació afecta especialment al Marroc, que representa el 17,7 % del total de persones que no treballen, seguit de Colòmbia (6,8 %), Veneçuela (6,6 %), Bolívia (5,0 %) i Equador (4,6 %).

10. Treball regular / irregular

Durant el primer semestre de l'any 2016 s'ha observat **una lleu disminució del percentatge de treball irregular respecte a l'any anterior, que passa del 55,7 % del total de les persones que treballen al 55,1 %**.

El treball irregular afecta especialment el sector del servei domèstic, que representa el 44,7 % del total, i els altres serveis, el 23,9 %, seguit de l'hostaleria, amb un 11,9 %. Per tant, afecta especialment les dones.

Per països, afecta especialment Hondures (9,9 % del total), un col·lectiu altament feminitzat, seguit del Bolívia (9,3 %), Marroc (8,2 %) i Colòmbia (6,4 %).

B) Formació i sensibilització (annex 1)

Més enllà de l'assessorament legal a persones estrangeres, des de les oficines del CITE també s'imparteixen sessions formatives i de sensibilització sobre diferents temes.

En concret, des de setembre del 2015 s'imparteixen els mòduls de coneixements laborals previstos a la Llei d'acollida de persones immigrades i retornades a Catalunya. Aquesta formació, de 15 hores, promou l'apoderament de les persones immigrades a partir del coneixement dels seus drets i deures laborals, el funcionament del mercat de treball i l'accés a una feina, entre altres temes,

També s'han realitzat xerrades informatives de diferents temes d'interès per a les persones estrangeres, a petició dels diferents ajuntaments on tenim oberta una oficina.

C) Algunes consideracions que s'extreuen de la memòria

1. La primera consideració que cal fer per interpretar aquesta memòria és que evidentment aquestes dades no es poden extrapolar al conjunt de la població estrangera que resideix a Catalunya, ja que es tracta de les persones que hem atès des del nostre servei d'assessorament legal a Catalunya. Tanmateix, pel nombre de persones ateses i la distribució territorial de la nostra xarxa d'oficines sí que podem afirmar que s'acosten a aquesta realitat, i si més no, marquen tendències sobre la situació de la immigració a casa nostra, especialment quan es compara una sèrie àmplia de memòries.

2. En primer lloc, cal tenir en compte que el context social i econòmic de referència del període recollit per la memòria segueix marcat per una realitat migratòria molt més dinàmica que en períodes anteriors a la crisi econòmica. En aquest sentit, podem dir que s'ha passat d'un model basat en l'arribada continuada de població estrangera atreta

per la demanda d'un model productiu intensiu en mà d'obra i de baixa productivitat a una situació més complexa en què es donen a la vegada processos d'arribada de nova població estrangera, amb altres de retorn o reemigració, però també d'emigració de població espanyola, nacionalitzada o d'origen.

3. D'altra banda, podem afirmar que les dades recollides a la memòria del CITE del primer semestre de l'any 2016 segueixen posant de manifest, com les memòries dels darrers anys, els efectes de la crisi econòmica entre les persones immigrades. Aquests efectes de la crisi s'exemplifiquen en les consultes vinculades a l'accés i al manteniment de la regularitat (renovació d'autoritzacions de treball i residència i arrelament social, especialment) i que mostren les dificultats de les persones estrangeres ateses a les nostres oficines per complir els requisits per renovar les autoritzacions de treball o residència, o per acollir-se a l'arrelament social -per manca de cotitzacions a la Seguretat Social, finalització dels subsidis o manca de contracte de treball- amb els efectes que això pot tenir també per al manteniment de la regularitat de les famílies de les persones estrangeres.

4. Però també, les dades posen de manifest altres dificultats vinculades a canvis en la tramitació administrativa i el marc legal de referència, com ara les targetes de comunitaris o l'accés a la nacionalitat. A aquestes dificultats de procediment, cal afegir-hi les purament instrumentals, com ara les d'aconseguir una cita per poder tramitar els diferents procediments administratius.

5. Un element important que s'extreu de les dades és el pes del sector del servei domèstic i de cura de les persones com a sector d'ocupació de dones estrangeres. Com hem dit, el 40,8 % de les persones que hem atès que treballen (el 92 % dones) ho fan en el servei domèstic, i d'aquestes, el 44,7 %, ho fan de manera irregular), i això ens porta a fer algunes consideracions:

- Segons estudis recents, hi ha unes 700.000 persones treballant al servei domèstic. D'aquestes, unes 435.000 estan afiliades a la Seguretat Social, el 90 % dones i més de la meitat estrangeres. Això fa que hi pugui haver unes 170.000 persones treballant de manera submergida.
- Si tenim en compte que la majoria són dones estrangeres que desconeixen molt sovint els seus drets laborals i que depenen d'aquesta feina per mantenir a seva situació legal, ens trobem amb un nombre important de dones obligades a treballar en situacions de semi-esclavatge.
- Els canvis normatius de l'any 2012, tot i millorar les condicions de treball en aquest sector, no han comportat un equiparament de les condicions d'aquestes treballadores amb la resta de treballadors del Règim general. Al mateix temps, el treball en els domicilis particulars dificulta l'agrupació de les treballadores o la seva participació en sindicats, i, també, impedeix l'actuació de la Inspecció de Treball tal com sí es dona en el cas de les empreses.

6. En definitiva, les recollides a la memòria posen de manifest els efectes negatius d'una legislació d'estrangeria pensada més per gestionar un fluxos d'entrada en un moment de creixement econòmic, però incapaç de gestionar correctament una situació de crisi de llarga durada.

La política d'immigració de l'Estat espanyol s'ha caracteritzat per una concepció utilitària de la immigració que ha estat vista com un recurs necessari per a donar resposta a la demanda del mercat de treball en un moment de creixement econòmic. Aquesta concepció utilitària ha fet veure la immigració com un recurs a gestionar i no pas com el que són, persones subjectes de drets.

En aquest sentit, és necessari un canvi radical en les polítiques immigratòries a l'Estat espanyol i passar d'una política centrada en el control de fluxos i en una concepció utilitarista de la immigració a una política que graviti sobre els drets de ciutadania.

És per això que des de CCOO de Catalunya es reclama a la Delegació del Govern central que promogui les mesures necessàries per flexibilitzar els procediments d'accés i el manteniment de la regularitat administrativa mentre duri l'actual situació de crisi.

7. D'altra banda, la memòria també permet visibilitzar el problema de les treballadores estrangeres ocupades en el servei domèstic. En aquest sentit, és absolutament necessari valorar la feina que fan aquestes treballadores i garantir que aquesta feina és faci amb una estricta regulació dels drets i les condicions de treball d'aquest col·lectiu.

Aquesta valoració passa, en primer lloc, per la signatura del conveni 189 de l'OIT (Organització Internacional del Treball), sobre els treballadors i treballadores domèstiques, adoptat en la sessió 100 del juny del 2011 a Ginebra, que va entrar en vigor el 5 de setembre del 2013, té avui la ratificació de 5 estats de la Unió Europea (Alemanya, Bèlgica, Irlanda, Itàlia i Finlàndia), a més de Suïssa. L'Estat espanyol encara no l'ha ratificat

El conveni, en el seu preàmbul, fa referència a la situació de precarietat de les treballadores de la llar i els treballadors domèstics i de la necessitat de promoure el "treball digne", combatre la discriminació per raó de gènere i, moltes vegades, d'origen, ja que reconeix que "el treball domèstic segueix sent infravalorat i invisible i que el realitzen principalment les dones i les nenes, moltes de les quals són migrants o formen part de comunitats desfavorides, i són particularment vulnerables a la discriminació pel que fa a les condicions d'ocupació i de treball, així com a altres abusos dels drets humans"

cite

centre d'informació
per a treballadors
estrangers

Via Laietana 16, 1a planta -08003 Barcelona
Tel. 93 481 27 00 - Fax 93 481 27 21

www.ccoo.cat/cite

CCOO fa molt de temps que reivindica unes condicions laborals dignes per a aquest col·lectiu, que continua sent infravalorat i invisible davant la societat, però que és una part important de la força del treball, i aporta una contribució fonamental a l'economia. És per això que reclamem la signatura immediata per part de l'Estat espanyol del conveni 189 de l'OIT i l'equiparació dels drets i les condicions laborals d'aquestes treballadores a la resta de treballadors adscrits al Règim General de la Seguretat Social.

Barcelona, 30 d'agost de 2016

TR3NTANYS

Construint igualtat i ciutadania